

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Kiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yirmeyah

Shelomoh ben Yitshak

Fyorda, 5570 [1809/1810]

כב

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9844

יחיה וחייה קרי והיתה לו נפשו לשלל: (י) כי שמתי פני בעור הזאת
 לרעה ולא לטובה נאם יהוה ביד מלך בבל הנחן ושרפה באש:
 (יא) ולבית מלך יהודה שמעו דברי יהוה: (יב) בית דוד כה
 אמר יהוה דינו לבקר משפט והצילו גוול מיד עושק פדתצא
 כאש חמתי ובערה ואין מכבה מפני רע ומעלליהם: מעלליכם קרי
 (יג) הנני אליך ישבת העמק צור המישר נאם יהוה האמרים מיד
 יחתי עלינו ומי יבוא במעונותינו: (יד) ופקדתי עליכם בפרי
 מעלליכם נאם יהוה והצתי אש ביערה ואכלה כל סביביה:
 כב (א) כה אמר יהוה רד בית מלך יהודה ודברת שם את
 הדבר הזה: (ב) ואמרת שמע דברי יהוה מלך יהודה הישב
 על פסא דוד אתה ועבדיך ועמך הבאים בשערים האלה:
 (ג) כה אמר יהוה עשו משפט וצדקה והצילו גוול מיד עשוק

וגר

ר ש י

חסיס לו נפשו שלולה מן המיתה מן הסורגים: (י) פני • כתרנומו רוגזי:
 (יב) מיד עושק • טעמו למטה שאינו שם דבר אלא שם הגזלן העושק חת
 אחרים • ואין מכבה • שלא ימלט לכם שריד: (יג) יושבת העמק • ירוסלם
 היא בתוך עמק • ד"א שהעמיק הקב"ה בה ענה עליך להחריבך: צור המישור
 הר שכל סביבו מישור • מי יחתי עלינו • מי יחתי עלינו כמו כי שם ארס נחתים
 (מלכים ב' ז')

כב (ג) אל

מכלל יופי

וחיה • כתיב, וקרי וחייה, והענין אזה • והיתה לו נפשו לשלל • לריוח, כאלו
 שלל אותה • (יא) ולבית מלך יהודה • חסר תחמר, כמו שאמר נמעלה: ואל העם הזה
 תאמר, וסמך על המצין נחסרונו, וזה מנהג המקרא במקומות רבים, ופירושו ולבית, לו
 ולצניו ושריו, שהם בני משפחתו • (יב) דינו לבקר משפט • רוצה לומר קודם שתעסקו
 באכילה ושתיה ובדבר מנרככם • גוול מיד עושק • לא שהכל אחד, אלא שבידאי הגוול עושק,
 כי אחר שיגוול סברו בתוקף אין צריך לומר שיצטקנו, אם יבא ממינו לידו, ופירושו בלתי תעשו
 את רעך ולא תגוול (ויקרא י"ט) • מעלליהם • כתוב בה"א, וקרי בכ"ף, מעלליכם,
 לכמה אים, כמו שאמר, שמעו דיכו והצילו • (יג) הנני אליך • כנגד ירוסלם אשר פן
 וקראה יושבת העמק, לפי שהיא גבוהה, וסביבותיה עמק, והיא יושבת בעמק, וכן קראה:
 צור המישור, כי היא צורוהר, וסביבותיה מישור • מי יחתי עלינו • ארשי נחת, משפט
 זנת, ולולא התי"ת היה דגוש, ופירושו, מי ירד ומי יחתי, וכן (תהלים ל"ט) יתנחת על
 ידך, ומרגום וירד, ונחת, ואמר בלשון ירידה לענין המלחמה שהיא בעמק ובמישור, כמ
 שאמר

וַיִּרְיָחוּם וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיךָ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ הַחֲסֹפִים וְדָם נָקִי אֵלֶיךָ תִּשְׁפְּכוּ בַּמָּקוֹם
הַזֶּה : (ד) כִּי אִם עָשׂוּ תַעֲשׂוּ אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה וּבָאוּ בְּשַׁעֲרֵי הַבַּיִת
הַזֶּה מְלָכִים וְיֹשְׁבֵי לָרוּד עַל־כִּסְאוֹ רֹכְבִים בְּרֹכְבֵי בָּסוּסִים הוּא
וְעַבְדּוֹ וְעַבְדֵי קְרִי וְעַמּוֹ : (ה) וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
בִּי־נִשְׁפָּעֵתִי נְאֻם־יְהוָה כִּי־לְחָרְבָה יִהְיֶה הַבַּיִת הַזֶּה : (ו) כִּי־כֹה
אָמַר יְהוָה עַל־בֵּית מֶלֶךְ יְהוּדָה גִּלְעָד אֶתְּרָה לִירָאֵשׁ הַלְּבָנוֹן אִם־
לֹא אֲשִׁיתֶךָ מִדְּבַר עָרִים לֹא נוֹשְׁבָה נוֹשְׁבוֹ קְרִי : (ז) וְקַדְשֵׁתִי
עָלֶיךָ כִּשְׁחָתִים אִישׁ וְכֻלּוֹ וּכְרָהוּ מִבְּחַר אַרְזֵיךָ וְהִפִּילוּ עַל־הָאֵשׁ :
(ח) וְעָבְרוּ גוֹיִם רַבִּים עַל הָעִיר הַזֹּאת וְאָמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ עַל־
מָה עָשָׂה יְהוָה כִּכָּה לָעִיר הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת : (ט) וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר
עָזְבוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּעֲבְדוּם :
(י) אֵל־תִּבְכּוּ לְמַת וַאֲל־תִּגְדּוּ לוֹ בְּכֹוּ בְּכֹוּ לְהַלְךְ כִּי לֹא יִשׁוּב עוֹד
וְרָאָה אֶת־אֶרֶץ מוֹלְדָתוֹ : (יא) כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה אֵל־שְׁלָם בֶּן־
יֹאשִׁיָּהוּ

ר ש י

כב (ג) אל חונו • זו אונאת דברים : (ו) גלעד אתה לי וגו' • חילו את
חזיב קדמי כזית מקדשי דרם בריש אל לא חשויק מדברא • גלעד בית
המקדש שממנו נרי ורפואה לכל העולם : (ז) וקדשתי • חונתי : וכרהו
מבחר חרויך לפי שדמיו נופל כאן הלשון הזה : (י) אל תבכו למת •
ליהויקים שימות לפני השער כשיסחצוכו להגלותו : בכו להולך • ליהויכין
ולנדקיהו אמור מעתה חזיבה מיתתו של יהויקים שנאמר זו ונבלתו תהיה
מושלכת לחרב ציוס ולקרח זלילה (לקמן ל') מחייו של יהויכין שנאמר זו
וארוחתו ארוחת תמיד וגומר (לקמן ג"ב) : (יא) אל שלום • הוא נדקיהו
וכך

מכלל יופי

שומר (שמו כ"ו) או במלחמה ירד ונספה • (יד) ביערה • הכינוי לירושלים, רוצה
לומר הערים אשר סביבותיה, המטילם ליער לענין האש, כמו (תהלים פ"ג) כאש תבעל
יער, וכן תרגם יונתן, ביערה בקרובא :

כב (ג) עשוק. תאר, בפלס קרוב, גדול, וענינו כמו עושק • (ד) עשו • בוי
במקום ה"ח למ"ד הפועל • ועברו • כתוב בלש"ן ד' רבנים, והענין אחד, וכמוהו
דבנים • (ו) גלעד אתה לי • כגלעד, והיא עיר גדולה, וכל ארץ סיחון ועוג וכל הנגב
היתה נקראת על שמה, וכן היתה ציון וירושלים ראש לכל ארץ ישראל, וכן היתה ראש הלבנון
שנקראת גם כן ארץ ישראל בגם הלבנון, כמו שאמר (דברים ל') ההר העונ הזה והלבנון •

איה
[ד]
אוי
טה
נעו
איה
ווער
יהוד
איך
דער
זיא
פאל
פאר
דיוע
זיא
וואר
[י]
מעה
איר

(ו)
סיחון
ממלכ
ארץ
אשר
וכיר
ברת
המשך
השח
הנית
ליהוי
מותו
עוד
(ד)
(על
השלי
שני
דאיה

האנד ; הינטער געהט ניכט דיא פֿרעמדען , דיא וואַזען אונד דיא וויטטוען , טהום
 איהנען קיין געוואַלט , אונד פֿערגיסעט קיין אונשולדיגעס כלוט אין דיועס אַרטע .
 [ד] בעאַבאַכטעט איהר דיא ערמאַהנונג , וואַזאַללען נאָך פֿערנער קעניגע , דיא
 אויף דעם טהראַן דור'ס ויטצען , צו וואַגען אונד צו פֿפערדע , דורך דיא
 טהאַרע דיועס פֿאַללאַסטעס געהן ; זיא זעלבסט , איהרע דינער אונד אונטערטהאַ-
 גען . [ה] אַכטעט איהר אַבער אויף דיוע עראינגערונג ניכט : זאָ שווערע איך
 אייך בייא מיר זעלבסט , שפריכט דער עוויגע , דאָס דיועס הויז צום שטיינהויפֿען
 ווערדען וואַלל . [ו] דען וואַ שפריכט דער עוויגע פֿאַם פֿאַללאַסט דעם קעניגס פֿאַן
 יהודה : גיפֿעל לכּוונ'ם ! דוא וואַרסט מיר איינסט וויא גלעד ; יעצט אַבער מאַכע
 איך דיק צור וויסטע , דען אונבעוואַהנטען שטערטען גלייך . [ז] איך ווילל פֿער-
 דערבער מיט איהרען צערשטעהרענדען גערעטהשאַפֿטען איבער דיק בעשטעללען ,
 זיא וואַללען דיינע בעסטען צערערן אַבהויען , אונד דאָן פֿייער (דיינעם ברענגענדען
 פֿאַללאַסטס) דאַמיט אונטערהאַלטען . [ח] אַלסדאָן ווערדען פֿילע פֿעלקער
 פֿאַר דיוער שטאַרט פֿאַראויבער געהן , אונד פֿראַגען : וואַרום האַט גאָט זאָ מיט
 דיוער גראַסען שטאַרט פֿערפֿאַהרען ? [ט] אונד מאַן ווירד אַנטוואַרטען : וויל
 זיא דען בונד מיט דעם עוויגען געבראַכען , זיך פֿאַר פֿרעמדען געטטערן נידער גע-
 וואַרפֿען , אונד זיא אַנגעבעטעט האַבען .

[י] כעוויינעט ניכט דען פֿערשטאַרכענען , כעטרויערט איהן ניכט ; וויינעט פֿיל-
 מעהר איבער דען , וועלכער ווענגעגאַנגען איז ; דען ער קאַממט ניא ווידער צוריק ,
 אירד ניא זיין פֿאַטערלאַנד זעהען . [יא] דען דים שפריכט דער עוויגע פֿאַן שלום ,
 דעם

ב א ו ר

(ו) גלעד אַחרי , כמו גלעד אשר היתה עיר אחת בעבר הירדן , וכל הארץ ההיא ארץ
 סיחון ועוג וכל הבנן כקראת על שמה ארץ הגלעד , כי היא ראש להם , כן הייתה את לי ראש
 ממלכת ישראל , כי כיון וירושלים ראש לכל ארץ ישראל , וכן הייתה ראש הלבנון , שנקרא גם כן
 ארץ ישראל בשם הלבנון , כמו שאמר ההר הטוב הזה והלבנון , ועתה אשיחך מדבר , והערים
 אשר בניבותיך כאו לא נאשו (ד"ק) . ומכאן אחר מחכמי עמים קורא גלעד תחת גלעד ,
 וכירש , אתה ראש הלבנון תהיה גל אבנים , ועד ואזהרה לכל העוברים ולולא
 ברתנו ברית עם הממור"ה להחזיק בקריאה אשר מסרה לנו , היה פירוש זה נבחר ומקובל לפי
 המשך הענין מאוד . אם לא , לשון שבועה . (ז) וקדשחי , זמנתי . איש וכליו , וכלי
 השחמה , וכרתו מבחור ארוזים מיער הלבנון , והפילו את הארוזים על האש להגדיל תבערת
 הבית ; אם כן יש פה השחמה בפולה , השחמת הלבנון ובית המלך . (י) אל תבכו כמת ,
 ליהויקיס שמת בדרך כשהזיזו אותו מירושלים להגלותו , ואמר , אל תבכו ותכדו לו , כי טוב
 מותו משיגלה ויחיה סיי נער כיהויכין בנו . בכו בכו להולך , למי שהולך בגלות , ולא ישוב
 עוד לראות ארץ מולדתו , וזה יהויכין , שהגלה לבבל והיה בבית הכלא ל' שנה ומת שמה .
 (ש"י ורד"ק) . (יא) שלום בן יאשיהו , כחלקו המפרשים שלם זה מי הוא ? רש"י פירש
 (על פי חז"ל) כי שלם הוא פדקיהו , ככתוב בל"א (ד' ת"ו) והרביעי שלום . ופדקיהו
 השלישי ללידה היה רביעי למלכות בני יאשיהו (ראה ברש"י) . ורד"ק אמר שהוא יהויכין ,
 ושני שמות היו לו , ואף על פי שהיה בני של יאשיהו ולא בן בנו ? בני בניו הם כבנים . והביא
 דליה לפי שאמר : בכו להולך כי לא ישוב וכו' מי הוא ההולך ולא שן ומת בבבל ? זה יהויכין .
 ונפילושו

תרגום אשכנזי

דעם זאן ויאשיהו'ס, קעניגעס פאן יהודה, דער ווינעס פאטער אין דער רעגירונג פאלטע, אונד דער פאן דיועס ארטע וועגענאנגען איזט: ער ווירד נייע ווידער צוריק קאממען, [יב] זאנדערן אן דעם ארטע, דאחין מאן איהן וועגענפיהרט האט, שטערבען, אונד רים לאנד נייע ווידער זעהן. [יג] וועה דעם, דער וויז הויז מיט אונרעכט בויעט, זיינע צימער אהגע גערעכטיגקייט אנלעגט, אומאנסט זיינעו נעכסטען ארכייטען לעפט, אינרעם ער איהם דען טאגעלאהן פארענטהעלט; [יד] דער דא שפריכט: איך ווילל איין הויז פאן גראסעס אומפאנג, מיט גערות מיגען צימערן בויען, ווילל עס מיט ווייטען פענסטערן פערזעהן מיט צעדערן בע לעגען, אונד מיט פארבען אנשטרויען לאסען. [טו] גרינדעסט דוא דאמיט דיינע רעגירונג, ווען דוה דיך מיט דער צעדער פראהלסט? דין פאטער גענאס אויך דעם לעבענס, אבער ער איבער רעכט אונד גערעכטיגקייט אהיים, אונד עס גינג איהם וואהל; [טז] ער פערשאפטע דעם ארמען אונד בעדרענגטען רעכט דא פיהלטע ער זיך גליקליך. נור דארין בשמעהט דיא ערקענטנים גאטטעס, שפריכט דער עוויגע. — [יז] דיינע אויגען אונד דין הערץ זינד אבער נור אויף אייגען ניץ

ב א ו ר

זכירוי בר'ה' אהר, כי מדרך הכסף איננו כמאמר חז"ל, ואין לאמר שלום הוא קן רביעי, הלא קראוהו מלך, ולא מנאנוהו של יאשיהו מולך, לכן אין לפרשו כי אס על יהויכין. והחכם א"ן עורא פירש, כי שלום הוא יחאזו, כי במצרים מת. ולא הביא הראב"ע ספק לדבריו. ואפשר שנקרא שלום, לפי ששלם לורעתו מיד, כי אמר מלכו ג' חדשים ועשה הדע, מיד בא סורענתו, כי אסורוהו מלך מצרים והוליכו בני למצרים, או מפני שלום העונש אשר עס פרעה על הארץ, על כי לקחהו עם הארץ למשחו למלך תחת אביו, כמאמר (מלכים ב', כ"ג, ל"ג) ייתן ענש על הארץ מאה ככר כסף וככר זהב. (יג) הוי כונה ביתו, תוכחה ליהויקים, כנראה למטה (פסוק ל"ח) ופעלו, ושכר פעולתו לא יתן לו, והיה ראוי להקד פועלו, מן פעל ה', ויבא זה מן הכלל, ורוען ותארין מן בני אדם, תחת ותארין מן תאר. ואבני הכד"ק פירשו: שמי מלות, ופועל פועל לו לא יתן שכר. (יד) האומר, אמר לבנות ובנה (דל"ק) בית מדות, בית גדול מחזיק מדות הרבה, כמו אנשי מדות. מרוחים, ענין הפסנה, כמו ורוח לו, שהוא ההפך מן בר לו, רונה לומר עליות גדולות ורחבות. וקרע לו, ופתח לו סליבים, וקרא לפתחה גדולה לשון קריעה. ואמר הלונני, כמו על דבר חנוני, תחת חוזים, ואורגי חורי, תחת תורים, וכדומה להם. וספון בארז, ומקורה בלוחות ארום, וכן ייספן את הבית גנים וסדרת בארזים (מלכים א', ו', ט). ומשימים בששר: תרגם יונתן ומזייר בסממנין, וזכר אמת מהן, והוא שער, מין כנע ארום (צינאבער). ואמר לשון משח על הנחת הנבע על הדבר הכבוע, לפי שהוא כמעשה משימה. ופירוש הפסוק, כי יהויקים מתנאה ומתנשא עמו לבנות בניו תפארת והיכלי מלך לאמור אני ואפסו עדי. (טו, ט"ו) החמלוך, היכון מלכותך באשר אתה מהתורה, מתערב (וועטטאייפערסט) לבנות במבחר ארזים, להרבות הנאת הדירה? הלא אביך (יאשיהו) אכל ושתה, רונה לומר גס הוא היה לו הנאת עולם הזה באכילה ושתיה, ולא בכניט תפארת המאבדים כסף הרבה, כאשר עשית אתה, והוא עשה משפט וזדקה, ואז טוב לו, וכיתה הנאתו שלימה. אמנם אתה חזיל כסף הרבה אשר קנית שלא במשפט, רק בגזל ועוסק. ואם תרצה גס אתה לקנות הנאתך שלימה, דן דין עני ואביון, הלא היא הדעת אותו, ר"ל זה עיקר דעת אלהים ועקדתו, לעשות זדקה ומשפט, אז טוב לך, ותשוב נפסך בהנאה קטנה יותר מבהנאות ע"י עוסק וגזל. (יז) כי וכו' אמנם

וְאִשְׁתּוֹ מֶלֶךְ יְהוּדָה הַמֶּלֶךְ תַּחַת יָאִשְׁיֵהוּ אָבִיו אֲשֶׁר יֵצֵא מִן־הַמָּקוֹם
 הַזֶּה לֹא־יָשׁוּב שָׁם עוֹד : (יב) כִּי בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־הִגְלוּ אֹתוֹ שָׁם יָמוּת
 וְאֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לֹא־יִרְאֶה עוֹד : (יג) הוּי בָנָה בֵּיתוֹ בְּרֹא־צָדֵק
 וְיִגְדְּלוּ יְלָדָיו בְּרֹא מִשְׁפָּט בְּרִיעָהוּ יַעֲבֹד הַגֹּיִם וּפָעֲרוּ לֹא יִהְיֶה־לוֹ :
 (יד) הָאָמַר אֲבָנֵה־לִי בַּיִת מְדוֹת וְעֲלִיּוֹת מְרוּחַיִם וְקָרַע־לוֹ חֲלוֹנָי
 וְסָפּוֹן בָּאָרֶז סָטֵץ בּוֹק וּמִשׁוֹחַ בְּשֵׁשֶׁר : (טו) הַהַמֶּלֶךְ כִּי אֵתָּה מִתְחַרְרָה
 בָּאָרֶז אָבִיךָ הִלּוּא אָכַל וְשָׂתָה וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה אִז טוֹב לּוֹ :
 (טז) דָּן חֵר' כַּקֶּסֶן דִּין־עֵנִי וְאָבִיוֹן אִז טוֹב הֲלֹא־הִיא תִדְרַעַת אֲחִי נָאִם־
 יְהוָה : (יז) כִּי אֵינִי עֵינִיךָ וּלְבָבְךָ כִּי אִם־עַל בְּצַעֲךָ וְעַר דָּם־הַנָּקִי

לשפוך

ר ש י

וְכֵן נִקְרָא (צדכרי הימים ח'ג) וסרציעי שלום וקרואו רציעי למלכות צבני
 והשיוכו שנתחילה מלך יהואחז וח'כ יהויקים ואחריו יהויכין ואחריו נדקיהו .
 אשר ילא . ואלע"פ שלה ילא עדיין מתנבא עליו כאלו ילא : (יג) הוי צונה ביתו .
 על יהויקים הוא חומר שהוא היה רשע וסוף הענין מוכיח לכן כה אמר ה' אל
 יהויקים וגו' : (יד) בית מדות . בית גדול כמו חנשי מדות (מדבר י"ג) שיש
 צהן מה למדוד : וקרע לו . והרחיב לו אחרים הגיבו וקרע לו ופתח לו וכן
 חקרעי צפוך (לעיל י"ד) קרעת שמים ירדה (ישעיה ס"ג) כולן לשון
 פתיחה : וספון צארז . מסכך הגג בצרזים : ומשוח צשצר . ומלייר צסמנים
 ח"י צשצר צבע הוא ממין הצירוס . ל"א ומשוח צשצר כמו חוט המשחה
 חלוינח"נט חנשינופל"ח צלע"ז Allignment en sinople. (ר"ל)
 חלליגנעמח"נט חנ"ג מחנ"פלא צל"ח געמעסן מיט דער שטור , מיט גרינר
 פארצע) : (טו) החמולך . החארוך ימים על שחה מתחרה להכביד על
 מושלתך להודיע שחה מלך : חנ"ך יחשיה שהתנהג צענוה הלא חכל ושתה
 ורהה טוב כל ימי חייו : (יז) על צנעך . לגזול ממון : המרוצה . רינח

דלים

מבלל יופי

אם לא ענין שנועה , כמו (תהלים קל"ח) אם לא שיתי ודומותי , אם לא בתים רבים
 זהדומים להם . נחשבה . כתוב בה"א , על הארץ דרך כלל , וקרי נוסנו , על הערים .
 (ז) וקרשחי . לשון הזמנה . איש וכליו . דונה לומר כלימכני . (י) ואל חנרו לו .
 ענין הנענוע והטלטול , ונא בענין נחמת האכל , וספר הצרות עמו , לפי שהמנחמים נדים
 ממקומם , זה מפה זה מפה לנחם האכל , ויטלטלו בעצרו . בכו . מקיר צו"ו במקום ה"א
 למ"ד הפועל . (יג) ופעלו . סס , מן ואת פועל ה' לא יביטו (ישעיה ה') , ונא שלא
 כמשפט בחולם , כי היה משפטו ופעלו , כמו מן פארמה תארן , ונא זה בחולם הפ"א ,
 כש שנת מן תאר ותארן מנני ד"י , אדם (שמים כ"ח) , ופירושו , ושכר פעלו לא

א יג א יתן

ירמיה כב

לשפוף ועל העוֹשֶׂק ועל המְרוֹצֵה לַעֲשׂוֹת : (יח) לִכְן כִּהֵּן אָמַר
 יְהוָה אֱלֹהֵי הַיְיָקִים בֶּן יִאֲשִׁיחֵהוּ מִלֶּךְ יְהוּדָה לֹא יִסְפְּרוּ רוֹ הוּי אָחִי
 וְהוּי אָחוֹת לֹא יִסְפְּרוּ רוֹ הוּי אָרוֹן וְהוּי הוֹדָה : (יט) קְבוּרַת חָמוֹר
 יִקְבֵּר מְחֻבֵּב וְהַשְׁלֵךְ מֵהַלְאָה לְשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם : (כ) עָלִי הַלְבָנוֹן
 וַיַּעֲקֵי וּבִבְשׁוֹתַי קוֹלְדוּ וַיַּעֲקֵי בַעֲבָרִים כִּי נִשְׁפְּרוּ כָל מַאֲהָבֵיךָ :
 (כא) דִּבְרַתִי אֵלֶיךָ בְּשִׁלּוֹתַיךָ אִמְרַתִּי לֹא אֲשַׁמְעֶה זֶה דְרָכֶיךָ כִּינְעוּרֶיךָ
 כִּי לֹא־שָׁמַעְתָּ בְּקוֹלִי : (כב) כָּל רֵעֶיךָ תִרְעֶה רֵוִחַ וּמַאֲהָבֵיךָ בְּשִׁמְי
 יִלְכוּ בִּיאֵי הַבְּשׂוֹי וְנִכְלַמְתָּ מִפְּלֵר רֵעֶתֶךָ : (כג) יִשְׁבְּתִי יִשְׁבַת קָר
 בְּלִבְנוֹן מִקְנֵנְתִי סִקְנַנְתָּ קָרִי בְּאַרְזִים מִהַ נְחַנְתִּי נִחַנְתָּ קָרִי בְּבֵאֵלֶיךָ
 חבליים

ר ש י

דלים ועוֹשֶׂק וּכְחַת עָלָיו כִּי עֲשׂוֹק וְרֵיזִךְ תָּמִיד סִיּוּכִין בְּלִשׁוֹן מִקְרָא וְכֵן אַתָּה מִי
 עֲשַׁקְתִּי וְחַת מִי רָצִיתִי (שְׂמוּחַל ח' י"ג) : (יח) הוּי הוֹדָה : הוּי עַל תְּפִאֲרַתוֹ :
 (יט) קְבוּרַת חָמוֹר יִקְבֵּר : כְּמוֹהוּ דְמִשְׁגְּרִין ית נִבְלַת חָמוֹר אֲכֹן יִשְׁגְּרוּן ית נִבְלַתִּי
 יִשְׁגְּרוּן וְסַחֲבִין : (כ) עָלִי הַלְבָנוֹן וַיַּעֲקֵי : סָקִי לְבַיִת מִקְדָּשָׁא וְזוּחוּי : וּבִבְשׁוֹתַי
 חָנִי קוֹלְךָ : עַל הַבְּשָׁן שִׁחַרְצַ וּוּיִנְתָּן תִּירְגַם וּבְתַרְעֵי טוֹר צִיחָה וְחִינֵי יוֹדַע לַפְּדֵס
 הַיֵּאֵךְ נוֹפֵל לִשְׁוֹן וּבִבְשׁוֹתַי הַבַּיִת אֵס לֹא בְּשִׁבְנֵי הַדְּלַתוֹת שְׁעוֹסִין מֵחַלּוֹנֵי הַבְּשָׁן
 וְהוּא שֵׁם מִקּוֹס אִו ל' בְּשָׁן מִקּוֹס בְּקַעַס רַחֲנָה כֵן הִיִּקֵּף הַר הַבַּיִת מִגְרֵשׁ רוּחַ
 לְצִ"ה : וַיַּעֲקֵי מֵעֲבָרִים : וְזוּחֵי עַל מִגְרֵשָׁא : וְהֵס לִשְׁוֹן מִקּוֹס : (כא) בְּשִׁלּוֹתֶיךָ :
 בְּשִׁחִיתָה בְּשִׁלּוֹת : (כב) כָּל רוּעֶיךָ : כָּל מַלְכֶיךָ : תִּרְעֶם רוּחַ : רוּחַ קָרִים
 תִּרְוֹנָס : (כג) מִקְנֵנְתָּ בְּאַרְזִים : שְׁמֹת קֶנֶךָ בְּמַגְדְּלוֹת בְּתֵי אַרְזִים לְבָנוֹת בְּתֵי
 מוֹדוֹת : מִה נְחַנְתָּ : מִה מִנְחַת חֵן בְּשִׁבְלֵי גוֹבַהּ מִגְדְּלוֹיךָ בְּעֵינֵי שׂוֹדֵדֶיךָ בְּבֵאֵלֶיךָ
 חבליים

מכלל יופי

יתן לו, וזהו חסד אמת, וכן לא תלין פעולת שירי (ויקרא י"ט), שכל פעולתו והריקו
 כתב, כי בא כמאפטו, ואינטוס, אלא פעל, ופירושו, ופעלו שעבד עמו לא יתן לו
 שכירתו, וזה הפירוש הוא הנכון (יד) בית מרוח - פירושו מדות גדולות, וכן (במדבר
 י"ג) אנשי מדות - מרוחים - פעול מהדגוש, מן ורוח לשאל (שמואל ט"ז), וענין הכות
 ידוע, שהוא הסך הטוק - ויתכן לפרש ענין רוח, כלומר שיכנס בהן הרוח, עשין לוי
 הקץ, וזהו שאמר, וקרע לו חלוניו - וקרע לו - תרגם ויכתן, ופנים לוי חרכין, כלומר
 ופתח לו חלונים - חלוניו - כמו חלונים, ונפלה המ"ם וכשאר הו"ד, ונא בפסח בהראות
 הו"ד, כמו עם כניי היחיד, וכן (ד"ה ב' ל"ג), על דברי חז"ל, כמו חז"ל, ואורגים סומו
 (ישעיה י"ט), וחאפישת (שס כ'), והדומים להם - וספון - ענינו קירוי הכתים וכסויון,
 כמו (דברים ל"ג), חלקת מסוקק ספון - בארז - בקץ הא"ף נוקף - ומשווח - בחולם,
 והוא תאר בפלס קרון, רסוק, ופירושו, מנוייר במיגי כנענים, וזכר אחד מהם שמזכירין
 ע

טמין
 מערה
 ואשה
 שעות
 מעט
 מדת
 [כ]
 הערע
 זינד
 שפרא
 ווארט
 דוינע
 עררע
 צווישע
 בילא
 דלים
 מכפול
 (רד)
 ורמו
 אחות
 גם הם
 כי מה
 לית
 והכשר
 ענים
 ההרים
 עין
 מלך
 (כא)
 הכונה
 למוד
 מאמר
 אזור
 קרוב
 יתברר
 כמו
 הלכין
 מלשון
 קד"ק

חרגום אשכנזי צח

בטמן געריכטעס , נור אויפס פֿערניסען אונשולדיגען בלוטעס , נור רויב אונד אונד
טערהרדיקונג צו פֿעראיבען . [יח] דרום שפּריכט דער עוויגע פֿאַן יהוויקום זאַהן
זאשיה'ס , דעם קעניג פֿאַן יהודה : מאַן ווירד ניכט דאַן קלאַגעליד : „ אַ ברודער !
אַ שוועסטער ! “ איבער איהן וינגען ; ניכט אויסרופֿען : „ אַ הערד ! אַ מאַיעס
טעט ! “ [יט] ויין בעגרעכנים ווירד דעם איינעם עזעלס גלייך , ווייט אויס דען
שטאַרען ירושלים'ס הינוים ווירד ער געשליפֿט ווערדען .

[כ] שטייג דינויף אויף דען לבנון אונד שרייע , לאַס פֿאַן כשן דיינע קלאַגשטיממע
הערען , אונד יאַמטערע פֿאַם געבירגע עברים העראַכ ; דען אַללע דיינע פֿריינדע
זינד געשלאַגען . [כא] איך וואַרנטע דיך אין דיינעם וואַרלשטאַנדע , דוא
שפּראַכסט : איך געהאַרבע ניכט ; דוועס וואַר דיינע אַרט פֿאַן יוגענד אַן , מיינע
וואַרטע ניכט צו אַכטען . [כב] אַללע דיינע הירטען ווירד איין ווינד ווענטראַגען ,
דיינע פֿריינדע ווערדען אין דוא שקלאַווערייא געהן ; נור דאַן ערשט ווירסט דוא
עררעטהען , דיך דיינער לאַמטער שעהמען . — [כג] דוא אים לבנון וואַהנסט ,
צווישען צעדערן גיססעסט ! וואַס פֿראַמטט דיר דיינע צירערייא , ווען דיך אַנגסט
וועה

ב א ר

בי לא כן תעשה , רק תשים עיניך ויבך תמיד על בצעך , על חמדת ממון . המרוצה , לרצון
דלים , כמו עשוק ורפֿץ , את מועקתי ואת מי רגלי . ואף על פי שאינו משרשו , כיהס
מכפּוּלים חו מנחי עיני ? בכל זה נמלא הוראה זאת גם ננחי עיני , כמו לא יכה ולא ידון .
(רד"ק) . (יח) לכן , אמר על יהויקים , בעונש מטאתו לא יספדו לו קרוביו בשמו ,
ורמו זה בלשון הוי אחי ! והוי אחות ! בדרך מטופדים הקרובים על מות אח ואחות . אוי אה
אחות על אשת יהויקים . הוי אהן והוי הדה , כמו הודו , הוד מפאת שלו , רוצה לאמר
גם הספד העם לא יהיה לי . (יט) קבורת חמור , כמו שהחמור לא יקבר , כן לא יקבר הוא ,
כי מה היא קבורת חמור ? שישמחו וישליכוהו לאשפה , כן יסמנו כבלת יהויקים , וישליכו
אותה מהלילה לשערי ירושלים , כי מחוק לירושלים מת , כשהוליכו אותו בגלות בפעם השנית ,
והכסדים לא הניחוהו לקבור (רד"ק) . (כ) עלי לבנון , אמר כנגד כנסת ישראל הסומכים
עצמם על עזרת מצרים ואשור , עלי על הר לבנון ועל הר הבשן והעבדים ובעקי , כי מן
ההרים נשמע קול יללה למרחוק , כלומר אין לך לעשות בי אים לזעוק , כי שוא תשועת מאהביך ,
ען כי מלך אשור נשבר , וגם מצרים נשברו על ידי נבוכדנצר , כמו שכתוב : ולא הוסיף עוד
מלך מצרים ללחם מארצו , כי לקח מלך בבל מצרם מצרים עד נהר פרת (מדברי רד"ק) .
(כא) בשלותיך , אמר לשון רבים , הכוונה על ימו שלמה , וכן כל שם מקרה הבא ברבים ,
הכוונה על מספר העצם אשר לו השגת האקרה , כמו גבורות , מעשי גבורה , חכמות ,
למודי חכמה , וכדומה להם , והבן זה , וכבר הערת : עלי בגלגלי תורת לשון עברית (חלק א' ,
מאמר שני) . (כב) רועיך , מלכך שריך ושיפטיך , כתרנומו כל פרנסך , וזכה לומר מלכי
אשור ומצרים שהיו להם כפרנסים ורועים , חרעה רוח , (לשון נופל על לשון) רוח חרעה ,
תרוצן את רועיך , ר"ל ישברו קל מהרה כאלו הרוח הסיבה והדימה אותם . ותירגם וינתן
יתבררו לכל רוח . (כג) ישבתו , וכן מקננתו , נחנתו , בשלשתן הו"ד נוספת , והוא
כמו יושבת בלבנון , מקננת בארזים . ואמר גם זה לכנסת ישראל ויטו בני ירושלים , הדריס בארץ
הלבנון , ואמו קן להם בנותים מפוארים הספונים בארזים . מה נחנתו , פירשו רוב המפרשים
מלשון חן , ובא בבנין נפעל ; רוצה לומר מה קן היה לדעת בארץ חבלים כולדה . ואמר
רד"ק , כי פירוש מה על גני פנים , אס על דרך הפלגה , כמו מה רב טונך ! מה אדיר שניך !

הרגום אישכני

וועה וויא איינע געבעהרעדן איבערפעללט ?

[כר] וואו וואהר איך לעבע, שפריכט דער עוויגע, ווען אויך כניוהו, דער וואהר
יהויקים'ס, קעניג פאן יהודה, איין זיגעלרינג אויף מיינער רעכטען האנד ווערע,
איך ווילל דין דאך אברייסען, [כה] אונד אין דיא געוואלט דערער געבען, דיא
גאך דיינעם לעבען טראכטען, פאר דענען רוארד פירכטעסט. נעהמליך אין דיא
געוואלט נבוכדנצר'ס קעניגס פאן בבל, אונד אין דיא דער כשרים. [כו] ווילל
דיך אונד דיינע מוטטער, דיא דין געבאהר, אין אוין לאנד הין ווערפען, דארין
איהר

ב א ו ר

וכן פה: מה רב הקץ אשר היה לך כנאי הסבלים! ועתה נמאסת ומכוערת את ע"י הישורוסים
או פירוש מה, לשון אלה, מה הועיל לך הקץ בעת בלו הסבלים וחיל כיוצא בזה? ובפנים זה
תרגומי. (כר, כה) חי אני וכו'. הפסיקים האלה עד סוף הפרשה. קאים להבין על
גוריא, וסתירות רבות נראו בכנאות מקרה יכניו, ולא מתיסבה דעתי בכל פירוש מפרשי
הפסע, וכמעט המקראות האלה אומרים דרשוני. ונגעתי ומנאתי, והכרחה בעיני כחכתי
(ראה למטה פסוק למ"ד). כניוהו, כיון שדיבר על יהויקים דיבר גם כן על יהויכין בנו,
וקראו כניוהו לפמיתות (רד"ק). ואמר אף אם יהיה הניוהו חותם על יד ימיני, רובה לומר
דבוק ונמוד על ידי כענעת שחותמים בו, בכל זה אנתק אותו מאס, וכתתי ביד מבקשי נפשו
וכו'. אחקך, שראכתק, ודגש התי' ומשלים הנו"ן, והנו"ן אחרונה כוספת, כמו יסובבנהו
יגברנהו, והרי הוא כאלו נכתב אחקך. ואל תפלא בעיניך על אמר: יהיה כניוהו, בלשון
כסתר, ואמר כך אחקך, ונהתיך וכו'. לשון נוכח? כי כן לרד מליצת הכנאים במקומות
רבים, לשנות דבורי הגוף בנושא אחד. ונראה לי כי זה המשל חותם על ידי ימיני, אף אם יבוא
במקדשי לעלות עילה ונכח, כאלו קרבת אלהים יסחין, ויתראה כמלך נדיק, בכל זאת
אנתקתי בעבור רעת לבו ועונות אשר עשה, ככתוב (מלכים ב', כ"ד, ט') ויעש הרע בעיני
ה' וכו'. (ודגש חו"ל על מלה אחקך, ראה נרש"י). (כו) והטלתי, והשלכתי אותך ואת
אמך אשר ילדתך שכיח דומה לה כמעשים רעים, לפיכך הוא אומר, ואס אמו במלכים, שהיה
הבן דומה לאם (רד"ק). והמה נשנו ממלך בבל, והנאו בבלה, כנאמר (מלכים ב',

מבלל יופי

צו צדו, והוא השער, ונקרא מעשה הצדור בזה הלשון, לפי שהיא נחשבת היד על הדבר כמו
המשיכה בששור. פתח נסיף פסוק, ואמר התרגום: נסממנים, והוא אין מנבעו
הצ"רים, ואומרים שהוא הנקרא זנפי"ר בערבי, ונקרא מיני בלע"ז, (טו) התמלך.
התי' נמאסת במאריך והמ"ס נשוא ופתח, ופירוש, החלמה להיות מלך, ותמנאה להתחרות
בארץ, כלומר גדול ממך, כלומר אין המלכות לך, להנאות על גדול ממך. ובפירוש,
כלומר נכנין הארזים אהה מתערב וכאחו להנאמך. מתחרה ענין הרמות וההתערב, והוא
בן הרבע. (יז) על בצער. חמדך. המרוצה. שם, ענין שכירה, כמו (ישעיה מ"ב)
לא יכה ולא ידון, ועסק במיוון, והמחוכה בנין. (יח) הרה. כמו והדרו, רובה לומר
מלכותו, כמו שדגש יונתן: וייעל מלכותיה, והה' א במקום ו' והכני כה"א אהלה (בראשית
ט'), והדומים לו. (יט) קבורה חמור. רובה לומר כמו שהחמור לא יקבר כן לא יקבר
הוא. סחוב. ענינו הגרירה והמשיכה בקרקע. [יסחב וסחף ענין אחד, מדוע נסחף
אנך, והבית והפ"ח מתחלפס, כי הם ממשוץ אחד, כמו נכס ינפ, כירוח ה"כ נכסה בו
בני"ת, נשפת צדוק נכ"ז. (כ) וצעקי. פ"א הסועל בקמן חטף לתפארת, והעי"ן
בקמן רחב מפני ההעמדה מעברים. מכל עבר ומכל צד. (כא) בשלוהיך. האחד
שלו

חבלים חיל פילדה : (כד) חראני נאסיהוה פי אסיהוה פניהו
 ביהוהיקים מלה יהודה חותם עליר ימיני פי משם אהקנד :
 (כה) ונתתיה פיד מבהשי נפשה וכיד אשר אתה יגור מפניהם
 וכיד נכוכדראצר מלה פכל וכיד הפשדים : (כו) והטלתי אתה
 ואת אמה אשר ילדתה ער הארץ אחרת אשר לא ילדתם שם
 ושם

ר ש י

חבלים של לידה ומנחם פתר נחנת לשון חניה חבל דונש פתר אותו לשון חן .
 (כד) חותם עני יד ימיני . הקוק זחוחם נחוך נשר זרועי . אהקנד . אנהקד
 לשון התיקס כנחן לטחה (לעיל י"ב) עד התיקנו חותם (יהושע ח') והטו"ן
 יתרה זו ומדרש חגדה במקום שנתק נתקו שעשה חשונה בצבל ונשאל הקב"ה על
 שנשבע כתבו חת החיס הזה ערירי (כחן) ונולד לו זרובבל בצבל ונחמר לו על
 פי הנביא ביום שהוא אהקנד זרובבל בן שאלתיאל עברי ושמתך כחותם (סוף מ"ג)
 כלפי שאמר לאביו חסי יהיה חותם על יד ימיני אהקנד : (כו) והטלתי . לשון
 השלכה

מכלל יופי

שליה . (כב) כל רועיק . ענין מרעה , והוא יולא לשנים פועלים . הרעה רוח . שהרוח
 תרעם ותאכלם : ויתכן להיותו ענין שבר , כלומר שהרוח שהם רודפים תשבר חותם . (כג)
 וישבתי . ביו"ד יתירה במכתב לא נמנעא , ומנאאת יתירה גם נמנעא , אוהבתי לדוש (הושע
 י') , מלאתי משפט (ישעיה י"א) , ישבת בלבנון . מלה מורכבת מן יושבת וישבת , ראיה
 לומר שישבה וישבת עדיין . ויש אומרים שאינה מורכבת , אלא שהיא פועל עבר עובדן פועל
 מרובע , והוא השני אינו מתנועע , אלא הוא נח מפני דגש בית בלבנון . פקננת בארזים .
 מלה מורכבת מן מקננת וקננת , רובה לומר שקננה ומקננת עדיין , והוא השני אינו
 מתנועע , אלא הוא נח מפני דגש ב"ת בארזים . מח נחנה . מענין חן ,
 ומלת מה לחסרון , כמו (תהלים ט') מה אנו כי תזכרנו , כלומר מה חן נשאר לך מכל אשר
 צנית וקננת בארזים , נבוא לך חבלים . ותוכן המלה מה נחננה , וכל חסר על דרך
 השלמה , ומשפטו נחנות , כי הוא נפעל עבר מן הכפולים . וכל נדרך תשלמו ,
 שהיה בתשלמו . נחננת , וברי הנו"ן תשלום הדגש , כי פעמים יבא נח תמורת
 הדגש , כמו ויקד יעקב . נזיר (בראשית כ"ה) . (כד) כניהו . הוא יהויכין ,
 ויקראו כניהו לפחיתות חותם . הטענת שחתימים בה הכתובים נקראת חותם , וכן
 (שיר השירים ט') שימיני כחותם , חותמך ופתילך (בראשית ל"ט) , והטענת היא לפי
 תסור מיד האדם לא ביום ולא בלילה , לפיכך אמר כי אפילו יהיה כניהו כמו חותם על יד ימיני
 שלא יוסר ממנה , משם אסירך ואנהקד ימיני . תאריך נדי הימין . אהקנד . שרשו נתק ,
 ועקרו אנהקד . ונמכלל הנו"ן הראשונה נכלעת בדגש והנו"ן האחרונה נוספת , ואמרו , כי
 מנהג הלשון להוסיף נו"ן באחרונה , כגון (תהלים ע"ב) יברכנה , יברכהו (דברים ל"ב) .
 ויש דרש על הנו"ן היתרה , אמרו שנמקום שנתק שם נתקן , כי בבית האסורים עשה תשובה ,
 וקבלו הקב"ה , ונולד לו בן בבית האסורים , ומשל בן בנו זרובבל בן שאלתיאל ביהודה , וישב
 על כסא דוד , ואמר לו : ושמתך כחותם , כנגד מה שאמר לאביו , אם יהיה כניהו חותם על
 יד ימיני . כי משם אהקנד . (כה) יגור . ענינו ילא . (כו) והטלתי . ענין הסעה
 והשלכה

ירמיה כב כג

וְשֵׁם הַמּוֹתוֹ : (כו) וְעַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הֵם מְנַשְׂאִים אֶת־נַפְשָׁם לְשׁוֹבֵם
שָׁם שָׁמָּה לֹא־יָשׁוּבוּ : (כח) הַעֲצָב גְּבוּרָה נְפוּץ הָאִישׁ הַזֶּה כְּנִיחָה
אִם־כְּלִי אֵין הַפֶּיץ בּוֹ מִדּוּעַ הוֹטְלוֹ הוּא וְרָעוּ וְהִשְׁרִכּוּ עַל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר לֹא־יִדְעוּ : (כט) אָרֶץ אָרֶץ אָרֶץ שָׁמְעֵי דְבַר יְהוָה : (ל) כֹּה
אָמַר יְהוָה כִּתְּבוּ אֶת־הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי גִבֹּר לֹא־יִצְלַח בְּיָמָיו כִּי לֹא
יִצְלַח מְזִדְעוֹ אִישׁ יֵשֶׁב עַל־כֶּסֶף דָּוָר וּמוֹשֵׁל עוֹד בִּיהוּדָה :

כג (א) הוּי רַעִים מְאֹבְדִים וּמְפָצִים אֶת־צֹאן מִרְעֵיתִי נְאֻם־יְהוָה :
(ב) לִכֵּן

ר ש י

הַשְׁלָכָה : (כו) וּנְשָׂאִים אֶת נַפְשָׁם • לַשֹּׁן הַנְּחֻמִּים שֶׁנִּפְסָם מִתְּנַשְׂאָה לַהֲנַחֵם
וְלוֹמַר עוֹד נִשׁוּב לְאַרְצוֹ : (כח) הַעֲצָב גְּבוּרָה • תְּמוּנָה הוּא שְׂמַח דְּמוּת נִשְׁבֵּר
וְנִזְזָה הָאִישׁ הַזֶּה שֶׁהוֹטֵךְ מֵעַל פְּנֵי כַּמִּי שֶׁחֵן חֶפֶץ בּוֹ : נִפּוּץ • נִשְׁבֵּר כְּמוֹ כְּלִי
יֹצֵר תְּנַפְסָם (תְּלִים ב') וְאַחֲרַיִם הַגִּיחוּ הַעֲצָב כְּמוֹ הַעֲצָבִים מֵעֵינֵיךְ אֶת הַקֶּטֶן
צְמִסְכָּה שֶׁבַת כְּלוֹמַר הָאֵתָה גְבוּרָה וּנְפוּץ צְעִינִךְ כְּעוֹלָל קֶטֶן שֶׁמֵעֵינֵיךְ חוֹתָם
מִלוֹוִיִּילִי"ר בְּלַע"ז Mouler. בל"ח (הוּא מוֹלַע"ר, פֶּאֶרְמֵן, בִּילְדֵן, בְּכִי רַש"י
הַבְּלַעַן לִיתָח) חֵן זֶה כְּדִי : הוֹטְלוֹ • הוֹטְלוֹ • לַשֹּׁן הַשְׁלָכָה שֶׁחֵן לֵה הַקּוֹמָה כְּמוֹ
כִּי יוֹפּוֹל לֹא יֵטֵל (סָס ל"ז) : (כט) אָרֶץ אָרֶץ אָרֶץ • מֵאַרְצוֹ גְּלָה אֶל אֶרֶץ אַחֲרָת
וְהֵא אָרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁמְעֵי דְבַר יְהוָה • ד"א אָרֶץ אָרֶץ אָרֶץ אָרֶץ שֶׁבְּאַרְצוֹת
הַשׁוֹבֵב שֶׁכְּבוֹלָן • ד"א אָרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֶּשׁ אַרְצוֹת הֵינּוּ צֶה יְהוּדָה וְעַבְרָה הִירְדֵן וְהַגְּלִיל :
(ל) גְּבַר אֲשֶׁר לֹא יִלְכָה צִיּוּן • כַּחצוֹבו :

כג (א) הוּי רַעִים • מַלְכֵי יְהוּדָה : (ב) לֹא פִקְדַתְּ אֶת־הֵם • לֹא מִהֲרַתְּ
לְשׁוֹמְרִים

מכלל יופי

וְהַשְׁלָכָה, כְּמוֹ (יִזְכָּה א') וַיִּטְלוּ אֶת הַכְּלִים, וְכֵן הוֹטְלוּ. וְכַאֲמָרוֹ, אֲשֶׁר יִלְדֶתְךָ, רוֹנָה
לוֹמַר שֶׁהִיא דְמוּת לֵה נְמוּעִים רַעִים, לְפִיכֵךְ הִיא אוֹמֵר וְשֵׁם אִמּוֹ בְּמַלְכִים, שֶׁהִיא הֵבֶן דְּמוּת
לֹאֵם. עַל הָאָרֶץ אַחֲרָת. בְּיַדֵּעַת הַמַּתִּיָּאר, בְּלֹא יִדְעַת הַתֵּיָּאר, כְּמוֹ (יִרְמִיָּה ב') הַנֶּסֶן
בְּכַרְיָה, הַכְּנַס אֶחָד (בְּמַדְבַּר כ"ח), הַדּוֹר אֶחָד (יִרְמִיָּה כ"ד), וְעַל הָאָרֶץ כְּמוֹ אֶל הָאָרֶץ,
וְרַבִּים כְּמוֹהֶן. (כח) הַעֲצָב • הַה"א הַה"א הַשְּׂאֵלָה, לְפִיכֵךְ הִיא פְּתוּחָה, וְנִקְרָא כֵן הַשְּׂאֵלָה,
כִּי הוּא לֹא־לֹאֵה וְרוֹנָה לְמַתְעַבֵּק בּוֹ, וּמִרְגִּיז בּוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ. נְפוּץ • בְּסוֹדֵק, מֵעֵינֵיךְ וּנְפוּץ הַכְּדִים
(זֹכְטִים ז'), וְהוּא חֵאֵר, רוֹנָה לוֹמַר, כִּי בְּהַשְׁלִיךְ הָאֵדֶם הַכְּלִי יִשְׁבֵּר וְיִתְנַפְּצוּ שְׂבָרָיו וְיִתְפָּסוּ.
(כט) אָרֶץ אָרֶץ אָרֶץ • מִנְהַג הַלְשׁוֹן לְכַפּוֹל פֶּעַם בְּשֵׁם מַלְוֹת פֶּעַם בְּשֵׁלֶם, לְחֻזֵק הַעֲבִיךְ בְּשֵׁם
מַלְוֹת, כְּמוֹ (בְּמַדְבַּר י"ז) כֹּל הַקֶּרֶב הַקֶּרֶב, כַּחֲמוֹ כַחֲמוֹ עִמִּי, וְהַדְּיוּמִים לֵהם, וּבְשֵׁלֶם מַלְוֹת
כְּמוֹ זֶה, וְכֵן (יִרְמִיָּה ז') הַיִּכְלָה', הַיִּכְלָה', הַיִּכְלָה' הַמַּעַה, עוֹה, עוֹה, עוֹה אֲשִׁימְנָה
(יִזְקָאֵל כ"א), וְהַקְּרִיָּאָה לְאַתְּ רוֹנָה לוֹמַר לְאַנְשֵׁי הָאָרֶץ, שֶׁהִרִי אֲמַר: כִּתְּבוּ, וְכֵן (בְּרַאשִׁית
מ"ב) וְכֹל הָאָרֶץ בְּאוֹ מְנַרְיָהִם. (ל) כַּחצוֹ • זֶה הַנְּחוּי אֵינּוּ לְאַנְשֵׁים עוֹשִׂיָּדִים, אֲלֹא לְמִי
שֶׁהִיא, וְהוּא עַל דְּרֵךְ מַלְיָנָה, וְפֶן (סָס כ"ז) רַחֵם רִיחֵבְכִי, סוֹלוֹ סוֹלוֹ (יִשְׁעִיהֵ ב"ז) •
עֲרִירִי. יִתֵּד בְּלֹא בְּנִים. גְּבַר • נִקְרָא הָאִישׁ גְּבַר, לְפִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ גְּבוּרָה עַל הָאֵשָׁה :

אידהר ניי
לאנר אמ
איוט רע
געטצענ
מען וועג
קענען ?
[ל] זא
גען מצו
כג
כ"ר, ש
אל בעל
זשינו
לשוב ש
הוא כלל
אנעה
לכמה ח
הוא אש
ענין במ
ופעם כ
הנני
ואף על
ומתו ב
כד"ה א
יצלח,
כס"ד
שולת
הוא זור
(אף ע
(ודייק
כשאר
(א'
בכל א
(פאע
רוכה ל
לי ליש
כג
חלוס
יהודה